

Je EU byrokratický kolos? A jak je to s diktátem z Bruselu?

Pokud dlouhodobě sledujete českou debatu o EU, určitě jste se setkali s názorem, že jde o "diktát z Bruselu". Také panuje představa, že ona EU je nějaký ohromný kolos úředníků, který polyká peníze a produkuje zbytečnou byrokracii. Jak je to ale ve skutečnosti?

Prvně k velikosti celé správy Evropské unie. Věc, kterou spousta lidí EU vytýká, je zbytečná rozloha jejích institucí. Za peníze nás, daňových poplatníků, EU platí statisíce byrokratů, slýcháme. Přitom tyhle peníze by se rozhodně daly použít lepším způsobem. Realita je ale výrazně jiná.

Všechny instituce EU dohromady zaměstnávají zhruba 45 tisíc osob^{1 2}, od uklízeček přes úředníky až po evropské komisaře a soudce. Takové číslo nám toho ale samo o sobě moc neřekne. Lepší představu můžeme získat, když ho porovnáme s počtem úředníků členských zemí. Například Česká republika má úředníků asi 68 tisíc³ - nejedná se obecně o státní zaměstnance, do kterých by patřili i učitelé či policisté, ale opravdu pouze o úředníky. Navíc toto číslo neklesá, a to i přes to, že současná vláda má snižování počtu úředníků jako svůj cíl.

Je tedy nasnadě se zamyslet, jestli se opravdu dá mluvit o plýtvání peněz na nadbytečné byrokraty, když samotná Česká republika má zhruba o polovinu více úředníků, než EU zaměstnanců. Jen pro připomenutí, v Evropské unii žije zhruba 450 milionů obyvatel, což je 42 krát více, než v Česku. Pokud tedy chceme řešit přebytečné úředníky placené z našich daní, měli bychom si napřed zamést před vlastním prahem. Přímo před sebou máme větší kolos, než je Evropská unie.

Důležitou otázkou ale taky je, co oni zaměstnanci EU dělají. Co nám těch 45 tisíc lidí zajišťuje? Mezi základní věci patří správa a kontrola vnitřního jednotného volného trhu. Dále je to dohlížení na práva spotřebitelů - ať už kontrola kvality jídla (vliv jednotlivých látek v jídle se dlouhodobě zkoumá a na základě toho EU vydává doporučení a omezení ohledně jejich povolených měr v potravinách) nebo certifikace výrobků pro jejich prodej na vnitřním trhu (CE značka potvrzuje, že výrobek je zdravotně a ekologicky nezávadný a vyhovuje evropským standardům). A v neposlední řadě třeba ochrana životního prostředí, dohlížení na lidská práva a reprezentace členských států na mezinárodní úrovni, což globálně zajišťuje velmi silnou vyjednávací pozici, o které bychom si jinak jako malá Česká republika mohli nechat jen zdát. Na tohle všechno jsou potřeba lidé a spousta odborníků.

Můžeme se ale často dočíst o tom, že tyhle aktivity jsou vlastně negativní. Slýcháme, kolik je nám toho z EU nařizováno, jak musíme dělat ústupky a jak suverénní národní státy trpí pod

¹ https://europa.eu/european-union/about-eu/figures/administration_cs

² <https://theconversation.com/how-many-people-work-for-the-eu-59702>

³

<https://www.e15.cz/domaci/stat-plati-427-tisic-lidi-kazdy-paty-zamestnanec-dela-ve-verejnem-sektoru-1096135>

<https://demagog.cz/vyrok/17889>

diktátem od reality odtržených byrokratů z Bruselu. Občas se můžeme setkat až s dezinformacemi obviňujícími EU z očividných nesmyslů, jako byla například informace o zákazu nošení nožů na houbaření⁴ nebo mýtus o zákazu fotbalu⁵.

Je jasné, že příběh v pozadí byl vždy hodně jiný a výsledné informace zdaleka neodrážely realitu. Často je problém i v tom, že tato projednávaná věc (např. zákaz nošení některých bojových nožů) je pouze návrh, který ve výsledku neprojde schvalovacím procesem nebo třeba ani nedojde k hlasování, ale dezinformace už je na světě. To už se ale dotýkáme širokého tématu šíření dezinformací, které zdaleka netrápí pouze Evropskou unii.

V EU mimo jiné existuje řada pák, které by nesmyslným nebo přímo škodlivým nařízením potenciálně zamezily. Návrh se například musí pozměnit nebo stáhnout, pokud se proti němu ozve alespoň třetina parlamentů členských zemí. Ještě důležitější je pak to, kdo vlastně v Bruselu o nařízeních rozhoduje. Je to Evropský parlament, jehož zástupce si přímo volí občané členských států. Dále Evropská komise, v níž má každá země jednoho komisaře, a jejíž jmenování musí schválit Evropský parlament. A nakonec Rada EU, v níž spolu jednají a o návrzích hlasují ministři členských zemí. Takže samotná představa Evropské unie jako něčeho externího, co zasahuje do chodu České republiky, je mylná. Na rozhodovacím procesu se totiž podílí námi zvolení politici.

Důležité je také, že vedle nařízení, které jsou závazná globálně v celé EU, je spousta legislativy zajišťována směrnici⁶. Ty jsou obecné, určují cíl, kterého má být dosaženo (například omezení emisí uhlíku), konkrétní způsob implementace pak ale závisí na vládách členských států. Nezřídka se potom stává, že implementace české vlády do našich zákonů je přísnější, než je směrnicí EU původně vyžadováno - třeba když EU chtěla, aby restaurátoři myli nádobí teplou vodou, ale Česko nařídilo vyměnit staré baterie za bezdotykové⁷. Osočovat z takového nařízení EU je buďto nevědomost, nebo zlý úmysl. Dalším typem legislativy jsou také doporučení, kterých se držet vůbec nemusíme, což ale nebrání dezinformačním médiím, aby je interpretovaly jako nařízení.

Takže příště, až vám někdo bude tvrdit, jak nám statisíce nikým nevolených byrokratů z Bruselu něco nařídily, připomeňte si, že velmi pravděpodobně to je všechno trochu jinak.

⁴ <https://mojeevropa.cz/euromyty/mytus-eu-zakazuje-chodit-na-houby-s-nozikem/>

⁵ <https://mojeevropa.cz/euromyty/mytus-eu-zakaze-fotbal/>

⁶ https://europa.eu/european-union/law/legal-acts_cs

⁷ <https://www.facebook.com/prouzatomas/photos/1843016055806667>